

פרקים כ' - כ"א - ערי מקלט וערי הלויים

Makot 11a

R. Hama b. Hanina remarked: Why was the section of the law of murder introduced by a strong [emphatic] term, as it is written, *And the Lord spake [directed] unto Joshua saying, Speak [direct] unto the children of Israel saying, Appoint for you cities of refuge, whereof I spake to you by the hand of Moses?* Because it was a direction to give effect to what had been ordained in the Torah

Makot 9b-10a

Mishnah. Whither are they banished? To the three cities situate on the yonder side of the Jordan and three cities situate in the land of Canaan, as ordained, ye shall give three cities beyond the Jordan and three cities in the land of Canaan; they shall be cities of refuge.²⁴ not until three cities were selected in the land of Israel did the [first] three cities beyond the Jordan receive fugitives, as ordained, [and of these cities which ye shall give] six cities for refuge shall they be unto you which means that [they did] not [function] until all six could simultaneously afford asylum. And direct roads were made leading from one to the other, as ordained, thou shalt prepare thee a way and divide the borders of thy land into three parts. And two [ordained] scholar — disciples were delegated to escort the manslayer in case anyone attempted to slay him on the way, and that they might speak to him. R. Meir says: he may [even] plead his cause himself, as it is ordained, and this is the word of the slayer. R. Jose b. Judah says: to begin with, a slayer was sent in advance to [one of] the cities of refuge, whether he had slain in error or with intent. Then the court sent and brought him thence. Whoever was found guilty of a capital crime the court had executed, and whoever was found not guilty of a capital crime they acquitted. Whoever was found liable to banishment they restored to his place [of refuge] as it is ordained, and the congregation shall restore him to the city of refuge whither he was fled.

GEMARA. Our Rabbis taught: Moses had set apart three cities on the other side of the Jordan, and corresponding to them Joshua set apart [others] in the land of Canaan. And they were made to correspond on opposite sides like a double row [of trees] in a vineyard; Hebron in Judah, corresponding to Bezer in the wilderness; Shechem in mount Ephraim, corresponding to Ramoth in Gilead; Kedesh in mount Naphtali, corresponding to Golan in Bashan. And thou shalt divide the border of thy land into three parts means that they shall form triads, [namely], that the distance from the Darom [southern] boundary to Hebron be similar to that from Hebron to Shechem; and that from Hebron to Shechem similar to that from Shechem to Kedesh; and that from Shechem to Kedesh similar to that from Kedesh to the North [boundary].

Were three cities [necessary] in Trans-Jordania [the same as] three cities for the [whole] land of Israel? — Said Abaye: By reason that manslaying was rife in Gilead, as it is written: Gilead is a city of them that work iniquity and is covered with footprints of blood. What is meant by [covered with footprints] 'akubbah? — Said R. Eleazar: It suggests that they tracked down victims to slay them.

5. רש"י מכות י.

בין לדעת בין שלא לדעת - בין שברח שם לדעת קליטה בין [שלא] ברח שם (שלא) לדעת [קליטה] שלא היה יודע שהיא קולטת.

6. רמב"ן במדבר פרק לה

(יד) את שלש הערים - ואע"פ שבארץ כנען תשעה המטות וכאן אינם אלא שנים וחצי, השווה מנין ערי מקלט שלהם, כי בגלעד נפישו רוצחים דכתיב (הושע ו) גלעד קרית פועלי און עקבה מדם, לשון רש"י מדברי רז"ל (מכות ט ב). ואע"פ שאין המקלט אלא בשוגגין, היו שופכי דמים במרמה ומראין עצמן כשוגגין, והוצרך להרבות להם ערי מקלט לקלוט את כולן שלא נודע מי המזיד. ואם כן צוה הקב"ה זה על שם העתיד, על דרך וקם העם הזה וזנה (דברים לא טז), או שיאמרו שהיה אויר ארץ גלעד מגדלת רוצחים מאז היתה לגוי.

ואני תמה, כי על דעת רז"ל (מכות י א) הכתוב שאמר (לעיל פסוק ו) ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר, כולם למקלט צוה בהם, והנה היו מהם בארץ כנען ל"ו ערים ובעבר הירדן ו'

1. מסכת מכות י: -יא.

א"ר חמא בר חנינא: מפני מה נאמרה פרשת רוצחים בלשון עזה, דכתיב: +יהושע כ'+ וידבר ה' אל יהושע לאמר דבר אל בני ישראל לאמר תנו לכם את ערי המקלט אשר דברתי אליכם וגו'! מפני שהן של תורה.

2. תלמוד מסכת מכות ט: -י.

מתני'. להיכן גולין? לערי מקלט, לשלש שבעבר הירדן ולשלש שבארץ כנען, שנאמר: +במדבר ל"ה+ את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגו'. עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות, שנאמר: שש ערי מקלט תהיינה, עד שיהיו ששתן קולטות כאחת. ומכוונות להן דרכים מזו לזו, שנאמר: +דברים י"ט+ תכין לך הדרך ושלשת וגו'. ומוסרין להן שני ת"ח, שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו; רבי מאיר אומר: (אף) הוא מדבר ע"י עצמו, שנאמר: +דברים י"ט+ וזה דבר הרוצח. רבי יוסי בר יהודה אומר: בתחלה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט, וב"ד שולחין ומביאין אותו משם, מי שנתחייב מיתה בב"ד - הרגוהו, ושלא נתחייב מיתה - פטרוהו, מי שנתחייב גלות - מחזירין אותו למקומו, שנאמר: +במדבר ל"ה+ והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו וגו'.

גמ'. תנו רבנן: שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן, וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען, ומכוונות היו כמין שתי שורות שבכרם, +יהושע כ'+ חברון ביהודה כנגד +דברים ד'+ בצר במדבר, שכם בהר אפרים כנגד רמות בגלעד, קדש בהר נפתלי כנגד גולן בבשן. ושלשת - שיהו משולשין, שיהא מדרום לחברון כמחברון לשכם, ומחברון לשכם כמשכם לקדש, ומשכם לקדש כמקדש לצפון

בעבר הירדן תלת, בארץ ישראל תלת? אמר אביי: בגלעד שכיחי רוצחים, (דף י.) דכתיב: +הושע ו'+ גלעד קרית פועלי און עקובה מדם, מאי עקובה מדם? א"ר אלעזר: שהיו עוקבין (רש"י - אורבין) להרוג נפשות.

3. ספרי במדבר פיסקא קס

נמצינו למדים ששוו שני שבטים ומחצה שבעבר הירדן לתשעת השבטים ומחצה שבארץ כנען לפי דרכנו למדנו שרוב שופכי דמים בארץ גלעד:

4. מסכת מכות דף י.

Makot 10a
But were there no more [than six cities of refuge]? Is it not written, and to them ye shall add forty and two cities . . . so all the cities shall be forty and eight cities? — Said Abaye: The main six cities afforded asylum with or without cognizance, while the additional cities only afforded asylum knowingly, but not without cognizance.

ותו ליכא? והא כתיב: +במדבר ל"ה+ ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר! אמר אביי: הללו קולטות בין לדעת בין שלא לדעת, הללו לדעת קולטות, שלא לדעת אינן קולטות.

Makot 10b

Of two persons who had slain, one in error and another with intent, there being witnesses in neither case. The Holy One, blessed be He, appoints them both [to meet] at the same inn; he who had slain with intent sits under the step-ladder and he who had slain in error comes down the step-ladder, falls and kills him. Thus, he who had slain with intent is [duly] slain, while he who had slain in error [duly] goes into banishment.

7. מסכת מכות י:

בשני בני אדם שהרגו את הנפש, אחד הרג בשוגג ואחד הרג במזיד, לזה אין עדים ולזה אין עדים, הקב"ה מזמין לפונדק אחד, זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם, וזה שהרג בשוגג יורד בסולם ונפל עליו והרגו, זה שהרג במזיד נהרג, וזה שהרג בשוגג גולה.

וכולן קולטות לדעת רז"ל. והנה היו המקלטים לכל ארץ ישראל ביושר והשויה, כי ארבע ערי מקלט יגיעו לשבט, גם חשב שבט מנשה בארץ כנען מפני שרובו שם היה. ואולי בערי המועדה ריבה ה' בעבר הירדן לכבוד משה, שיבדיל הוא חזין, אבל בכללן במדה ובמנין היו: ועל דרך הפשט נראה בעיני, כי ארץ עבר הירדן היתה גדולה מאד... ראויה לשלש ערי מקלט ככל ארץ ישראל מן הירדן והלאה, והיו אלה השש ערים לבדן קולטות, והארבעים ושתיים למגרשי הלויים לא למקלט:

ש"ס	מס'	שם העיר	שבט בישראל	שבט לוי
Total: 23	9	קַרְיַת אַרְבַּע היא חֲבֵרוֹן, לְבֵנָה, יֵתֵר, אֲשֶׁתְמַעַ, חֶלֶן, דָּבָר, עֵינֹן, יֵטָה, בֵּית שֶׁמֶשׁ	יהודה ושמעון	בני קהת
	4	גְּבַעוֹן, גְּבַע, עֲנָתוֹת, עֲלָמוֹן	בנימין	
	4	שָׁכֶם, גִּזְרֹן, קִבְצִים, בֵּית חוֹרֹן	אפרים	
	4	אֶלְתָקָא, גְּבַתוֹן, אֵילוֹן, גַּת רַמּוֹן	דן	
	2	תַּעֲנַךְ, גַּת רַמּוֹן	חצי מנשה המזרחי	
Total: 13	2	גּוֹלָן, בְּעֵשְׂתָרָה	חצי מנשה המערבי	בני גרשון
	4	קִשְׁיוֹן, דְּבָרַת, יֶרְמוֹת, עֵינֹן גְּנִים	יששכר	
	4	מִשְׁאֵל, עֲבָדוֹן, חֶלְקֵת, רְחֹב	אשר	
	3	קִדְשׁ, חַמַּת דָּאָר, קַרְתָּן	נפתלי	
Total: 12	4	יֶקֶנֶס, קַרְתָּה, דְּמִנָּה, נְהַלֶּל	זבלון	בני מררי
	4	בַּצֵּר, יַהֲצָה, קַדְמוֹת, מִיפְעַת	ראובן	
	4	רַמַּת בְּגַלְעָד, מַחְנִים, חֶשְׁבוֹן, יַעֲזָר	גד	

$$2.5/9.5 \times 4 = 2.5 \times 4 / 9.5 \times 4 = 10/38$$

$$2.5 / 9.5 = 0.263157894736842105263157894736842$$

$$10 / 38 = 0.263157894736842105263157894736842$$